

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, RIBARSTVA I RURALNOG RAZVOJA

745

Na temelju članka 6. stavka 5. Zakona o poljoprivrednom zemljištu (»Narodne novine«, br. 152/08.), ministar poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja donosi

PRAVILNIK

O ZAŠTITI POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA OD ONEČIŠĆENJA

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim se Pravilnikom određuju tvari koje se smatraju onečišćivačima poljoprivrednog zemljišta (u nastavku teksta: zemljište), njihove dozvoljene granične vrijednosti u tlu, mjere za sprječavanje onečišćenja zemljišta i kontrola onečišćenja zemljišta, s ciljem da se poljoprivredno zemljište zaštiti od degradacije i održi u stanju koje ga čini povoljnim staništem za proizvodnju zdravstveno ispravne hrane, radi zaštite zdravlja ljudi, životinjskog i biljnog svijeta, nesmetanog korištenja i zaštite prirode i okoliša.

Članak 2.

Zaštita poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja provodi se zabranom, ograničavanjem i sprječavanjem unošenja onečišćujućih tvari u zemljištu kao i poduzimanjem drugih mjera za očuvanje poljoprivrednog zemljišta.

Onečišćujuće tvari su teški metali i potencijalno toksični elementi (Cd, Cr, Cu, Hg, Ni, Pb i Zn), organske onečišćujuće tvari (pesticidi, industrijske kemikalije, nusproizvodi izgaranja i industrijskih procesa), radionuklidi i patogeni organizmi. Onečišćujućim tvarima smatraju se i tvari koje se uobičajeno unose u poljoprivredno zemljište, ali neadekvatno primjenjene (količine, vrijeme primjene, uvjeti u zemljištu i drugo) mogu prouzročiti štete po okoliš i/ili zdravlje ljudi.

Izvori onečišćenja su: industrijska proizvodnja i usluge, industrijski otpad, gradski otpad, naftna industrija, rudarstvo, elektrane, skladišta, vojna djelatnost, promet, transportni izljevi i ostalo.

Članak 3.

Pojedini pojmovi iz ovog Pravilnika imaju sljedeće značenje:

– Poljoprivredno tlo je dio zemljišta koji se koristi za poljoprivrednu proizvodnju pod čime se podrazumijeva površinski obrađeni sloj tla, kao i dublji horizont koji nije zahvaćen obradom, uključujući rastresite dijelove supstrata s podzemnom vodom koji mogu također biti onečišćeni tvarima unijetim u zemljište na opisani način.

- Onečišćujuća tvar je svaka tvar koja može prouzročiti promjene kemijskih, fizikalnih i bioloških značajki zemljišta uslijed čega se umanjuje njegova proizvodna sposobnost, odnosno smanjuje se njegova proizvodna sposobnost i ograničava korištenje u poljoprivrednoj proizvodnji.
- Onečišćivanje poljoprivrednog zemljišta je stanje koje nastaje izravnim unošenjem ili postupnim rasprostranjenjem (transportom ili taloženjem) onečišćujućih tvari i njihovim nakupljanjem u zemljištu iznad granične vrijednosti po odredbama ovog Pravilnika.
- Onečišćivač je svaka pravna ili fizička osoba čije djelovanje posredno ili neposredno uzrokuje onečišćenje poljoprivrednog zemljišta.
- Otpadni mulj znači:
 - otpadni mulj iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda iz kućanstava i gradova, te iz drugih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda koje su sadržajem slične otpadnim vodama iz kućanstava i gradova,
 - otpadni mulj iz septičkih jama i drugih sličnih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, – otpadni mulj iz ostalih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda osim onih navedenih u prvoj i drugoj alineji ove točke.
- Mineralno (anorgansko) gnojivo je gnojivo u kojem su prijavljena hranjiva u obliku anorganskih soli dobivenih ekstrakcijom i/ili kemijskim postupcima.
- Organsko gnojivo su organske tvari uglavnom tvari biljnog i/ili životinjskog podrijetla, koje se dodaju u zemljište s osnovnom namjenom ishrane bilja. Organskim gnojivima smatraju se: kruti stajski gnoj, gnojnica, gnojovka, kompost i glisnjak.
- Poboljšivači poljoprivrednog zemljišta jesu tvari dodane u zemljište s osnovnom namjenom poboljšavanja fizikalnih i/ili kemijskih svojstava i/ili biološke aktivnosti zemljišta.
- Sredstva za zaštitu bilja jesu konačni oblici aktivnih tvari i pripravci namijenjeni za:
 - zaštitu bilja i biljnih proizvoda od štetnih organizama ili za sprečavanje djelovanja tih organizama,
 - utjecaj na životne procese bilja na način drukčiji od hranjiva (npr. regulatori rasta),
 - čuvanje biljnih proizvoda, ako nisu predmet drugih propisa,
 - uništavanje neželjenog bilja, biljnih dijelova, zadržavanje ili sprečavanje neželjnog rasta bilja.

II. MAKSIMALNO DOPUŠTENE KOLIČINE ONEČIŠĆUJUĆIH TVARI U POLJOPRIVREDNOM ZEMLJIŠTU

Članak 4.

Poljoprivredno zemljište smatra se onečišćenim kada sadrži više teških metala i potencijalno onečišćujućih elemenata od maksimalno dopuštenih količina (MDK), izraženo u mg kg⁻¹:

mg kg ⁻¹	Cd	Cr	Cu	Hg	Ni	Pb	Zn
Pjeskovito tlo	0,0-0,5	0-40	0-60	0,0-0,5	0-30	0-50	0-60
Praškasto – ilovasto tlo	0,5-1,0	40-80	60-90	0,5-1,0	30-50	50-100	60-150
Glinasto tlo	1,0-2,0	80-120	90-120	1,0-1,5	50-75	100-150	150-200

Stupanj onečišćenja zemljišta teškim metalima i potencijalno onečišćujućim elementima izračunava se prema sljedećoj jednadžbi:

$So (\%) = \text{ukupni sadržaj teških metala u zemljištu} / \text{maksimalno dopuštena vrijednost} \times 100$

Za interpretaciju onečišćenja koristite se sljedeći kriteriji:

- čisto, neopterećeno zemljište, do 25 %
- zemljište povećane onečišćenosti, 25 -50 %
- zemljište velike onečišćenosti, 50 – 100%
- onečišćeno zemljište, 100 – 200 %
- zagađeno zemljište, > 200% od graničnih vrijednosti.

Određivanje mehaničkog sastava tla izvodi se analizom u Na-pirofosfatu, a teksturne klase određuju se na bazi FAO klasifikacije.

Analiza za ispitivanje teških metala mora se izvoditi nakon temeljite digestije kiselina. Referentna metoda analize je atomska apsorpcijska spektrometrija, a granica determinacije za teške metale ne bi smjela biti veća od 10 % njegove granične detekcije.

Za teške metale kadmij (Cd), cink (Zn) i nikal (Ni) ukoliko je pH glinastog tla manji od 6.0, tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za praškasto – ilovasta tla, a ukoliko je pH praškasto – ilovastog tla manji od 6.0, tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za pjeskovita tla.

Za teške metale olovo (Pb) i krom (Cr) ukoliko je pH glinastog tla manji od 5.0, tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za praškasto – ilovasta tla, a ukoliko je pH praškasto – ilovastog tla manji od 5.0, tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za pjeskovita tla.

Za teške metale živu (Hg) i bakar (Cu) ukoliko je sadržaj humusa glinastog tla manji od 3.0, tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za praškasto – ilovasta tla, a ukoliko je sadržaj humusa praškasto – ilovastog tla manji od 3.0, tada se primjenjuje granična vrijednost propisana za pjeskovita tla.

Maksimalno dozvoljene količine organskih onečišćujućih tvari u tlu izraženo u mg/kg-1 suhog tla:

Pojedinačna i ukupna koncentracija policikličkih aromatskih ugljikovodika –PAH	
Naftalen	0,1
Acenaftalen	0,1
Fluoren	0,1
Fenantren	0,2
Antracen	0,1
Fluoranten	0,2
Benzo (a)antracen	0,2
Benzo(a)piren	0,2
Benzo(b)fluoranten	0,2
Benzo(k)fluoranten	0,2
Benzo(g,h,i)perilen	0,2
Krizen	0,2
Dibenzo(a,h)antracen	0,1
Indeno(1,2,3,-c,d)piren	0,2
Piren	0,2
Suma PAH-ova za lakša i skeletna tla	1
za teška tla	2
Ukupna koncentracija polikloriranih bifenila –PCB	
PCB= PCB 28+PCB 52+PCB 101+PCB 118+PCB 138+PCB 153+PCB 180	0,2
Insekticidi na bazi kloriranih ugljikovodika	
DDT7DDD/DDE (ukupna koncentracija=DDT+DDD+DDE)	0,1
Drini (ukupna koncentracija= aldrini+diealdrini+endrini)	0,1
HCH spojevi (ukupna koncentracija =alfa-HCH+beta-HCH+gama-HCH+delta-HCH)	0,1
Druga fitofarmaceutska sredstva	
Atrazin	0,01
Simazin	0,01

U poljoprivrednom tlu ne smije biti mineralnih ulja. Slabu opterećenost naftnim ugljikovodicima za mjesto incidenta predstavlja sadržaj od 0,5 g/kg. Uspješno saniranim onečišćenjem smatra se sadržaj naftnih ugljikovodika od 5g/kg (ciljana vrijednost).

Postupci uzimanja, čuvanja, pripreme i ispitivanja uzoraka poljoprivrednog zemljišta uređuju se Pravilnikom o metodologiji za praćenje stanja poljoprivrednog zemljišta.

III. OTPADNI MULJ

Članak 5.

Način gospodarenja otpadnim muljem iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda kada se mulj koristi u poljoprivredi, uključujući dopušteni sadržaj teških metala i organskih tvari, uređen je posebnim propisom.

IV. GNOJIVA I POBOLJŠIVAČI TLA

Članak 6.

Opća načela dobre poljoprivredne prakse u korištenju gnojiva i poboljšivača tla, uvjeti korištenja i postupanja gnojivima, posebno korištenje gnojiva s dušikom, određeni su posebnim propisom.

V. SREDSTVA ZA ZAŠTITU BILJA

Članak 7.

Upute kojih su se dužni pridržavati korisnici sredstava za zaštitu bilja te uvjete kojima moraju udovoljavati (mjere opreza, zaštita voda, pčela, zbrinjavanje otpada, uvjeti glede opreme i uređaja za primjenu sredstava i drugo) uređeni su posebnim propisom.

VI. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 8.

U cilju zaštite poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja provodi se ispitivanje i trajno praćenje stanja onečišćenosti poljoprivrednog zemljišta.

Ispitivanje onečišćenosti poljoprivrednog zemljišta obavlja javna ustanova Hrvatski centar za poljoprivredu, hranu i selo – Zavod za tlo i očuvanje zemljišta, te drugi laboratoriji ovlašteni od Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja.

Trajno praćenje stanja poljoprivrednog zemljišta u cilju zaštite od onečišćenja obavlja javna ustanova Hrvatski centar za poljoprivredu, hranu i selo – Zavod za tlo i očuvanje zemljišta sukladno članku 4. Zakona o poljoprivrednom zemljištu (»Narodne novine«, br. 152/08.).

Članak 9.

Stupanjem na snagu ovog Pravilnika prestaje važiti Pravilnik o zaštiti poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja štetnim tvarima (»Narodne novine«, br. 15/92.).

Članak 10.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 080-01/08-01/3

Urbroj: 525-09-0360/10-37

Zagreb, 3. ožujka 2010.

Ministar
Petar
Čobanković, v. r.